

TAMPEREEN
KÄRÄJÄOIKEUS

16.1.2006

OIP: 11.01.2006

17.01.2006

ad 41 / 41 / 2004

Oikeusministeriö
Lainvalmisteluosasto
Lainsäädäntöneuvos Katariina Jahkola
PL 25
00023 Valtioneuvosto

Asia: Todistajiin kohdistuvan uhkailun laajuus ja tarve anonyymiin todisteluun; kysely

Viite: Kirje 29.11.2005 OM 11/41/2004

Tampereen käräjäoikeus toimittaa ohessa tuomareilta saadut vastaukset kyselyyn. Kyselyyn vastasi neljä tuomaria.

Hallintopäällikkö

Markku Ratilainen

1. Onko todistajien (myös muut todistelutarkoituksessa kuultavat henkilöt) suhtautumisessa oikeudenkäynnissä kuultavana olemista kohtaan tapahtunut viime vuosina muutosta aikaisempaan verrattuna? *On, järkevästi enemmän.*
2. Kuinka usein todistajien pelot liittyvät konkreettisiin uhkauksiin tai konkreettiseen väkivaltaan? *Enemmän kuin ennen. Useimmiten läsnäoloa yleisluonteisemmilla vastustajien läsnäoloa pelottelemalla.*
3. Mitä muita syitä on todistajien pelkojen taustalla? Kuinka usein todistajien pelot johtuvat mahdollisista muista syistä? *ks. ed. vastaus.*
4. Kehen uhkailu useimmiten kohdistuu (kanssaepäily tai -syytetty, asianomistaja, ulkopuolinen todistaja, poliisi, todistajan läheinen) ja kenen taholta? *Asianomistajien ja vastustajien taholta.*
5. Kuinka yleistä on, että uhattu ja uhkaaja tuntevat toisensa? *Melko yleistä. Ennen sitä ainoa tunne todistajan.*
6. Millaisten rikosten yhteydessä todistajien pelkoja useimmiten esiintyy? *Valevakaarokosten.*
7. Miten todistajien ilmoitukset heihin kohdistuneista uhista yleensä selvitetään? *Kehotetaan ottamaan yhteyttä poliisiin. Joskus olen ollut myös itse poliisilla.*
8. Onko teillä kokemuksia vuodesta 1999 voimassa olleen oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamista koskevan rangaistussäännöksen (RL 15:9) soveltamisesta? *Ei ole.*
9. Jos on, niin kuinka monta kertaa rangaistussäännöstä on sovellettu ja minkälaisissa tilanteissa?
10. Mitä seuraavista voimassaolevan lain mukaisista keinoista on käytetty nimenomaan tarkoituksin suojella oikeudessa kuulemista pelkäävää todistajaa?
 - a) lähestymiskielto (laki lähestymiskiellosta (898/1998));
 - b) yhteystietojen poistaminen asiakirjoista (laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), 11:2(7));
 - c) todistajan kuuleminen asianosaisen läsnä olematta (OK 17:34);
 - d) todistajan kuuleminen videoyhteyden välityksellä (OK 17:34a);
 - e) todistajan kuuleminen puhelin-yhteyden välityksellä (OK 17:34a);
 - f) poliisilain 44 §:n 1 momentin säännöksen soveltaminen (poliisin henkilöstöön kuuluvan oikeus olla ilmaisematta tietoja hänelle luottamuksellisesti antaneen henkilön henkilöllisyyttä);
 - g) poliisilain 44 §:n 2 momentin säännöksen soveltaminen (poliisin oikeus olla paljastamatta valeostajan tai peitehenkilön henkilöllisyyttä);
 - h) heinäkuussa 2005 voimaantulleeseen poliisilain 33 a §:n soveltaminen (tiedonhankinnan paljastumisen estäminen);
 - i) muut käytännön keinot (erillinen odotustila, vartiointi, turvatarkastukset, ns. pelkäävän todistajan huoneen käyttö tai näköyhteyden rajoittaminen muuten)
11. Kuinka usein keinoja on käytetty? *Enemmän kuin ennen.*
12. Jos jotakin edellä luetelluista keinoista ei ole käytetty, niin mikä on ollut syynä siihen?
13. Millaisin toimenpitein todistajaa mielestänne pitäisi suojella?
 - käsitellyt oikeudessa vastustajia valeluottamusta
 - poliisin toimenpiteet konkreettisten uhkauksien ja läsnäolon yhteydessä
 - mahdollisesti anonyymi todistelu

1. Onko todistajien (myös muut todistelutarkoituksessa kuultavat henkilöt) suhtautumisessa oikeudenkäynnissä kuultavana olemista kohtaan tapahtunut viime vuosina muutosta aikaisempaan verrattuna? *pelkääviä todistajia on aiempaa enemmän*
2. Kuinka usein todistajien pelot liittyvät konkreettisiin uhkauksiin tai konkreettiseen väkivaltaan? *varsin usein mutta joskus myös mielikuvien ko. henkilön väkivaltaisuudesta*
3. Mitä muita syitä on todistajien pelkojen taustalla? Kuinka usein todistajien pelot johtuvat mahdollisista muista syistä? *joskus pelot liittyvät perheen jäsenen kuolemaan*
4. Kehen uhkailu useimmiten kohdistuu (kanssaepäilty tai -syytetty, asianomistaja, ulkopuolinen todistaja, poliisi, todistajan läheinen) ja kenen taholta? *syytetyn taholta todistajien tai asijan*
5. Kuinka yleistä on, että uhattu ja uhkaaja tuntevat toisensa? *eivät välttämättä tunne*
6. Millaisten rikosten yhteydessä todistajien pelkoja useimmiten esiintyy? *henkilö- ja väkivaltarikokset, seksuaalirikokset*
7. Miten todistajien ilmoitukset heihin kohdistuneista uhista yleensä selvitetään? *selvitettävä osittain todistajan kanssa ennen istuntoa*
8. Onko teillä kokemuksia vuodesta 1999 voimassa olleen oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamista koskevan rangaistussäännöksen (RL 15:9) soveltamisesta? *ei*
9. Jos on, niin kuinka monta kertaa rangaistussäännöstä on sovellettu ja minkälaisissa tilanteissa?
10. Mitä seuraavista voimassaolevan lain mukaisista keinoista on käytetty nimenomaan tarkoituksin suojella oikeudessa kuulemista pelkäävää todistajaa?
 - a) lähestymiskielto (laki lähestymiskiellosta (898/1998));
 - ☒ b) yhteystietojen poistaminen asiakirjoista (laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), 11:2(7));
 - ☒ c) todistajan kuuleminen asianosaisen läsnä olematta (OK 17:34);
 - d) todistajan kuuleminen videoyhteyden välityksellä (OK 17:34a);
 - e) todistajan kuuleminen puhelinyhteyden välityksellä (OK 17:34a);
 - f) poliisilain 44 §:n 1 momentin säännöksen soveltaminen (poliisin henkilöstöön kuuluvan oikeus olla ilmaisematta tietoja hänelle luottamuksellisesti antaneen henkilön henkilöllisyyttä);
 - g) poliisilain 44 §:n 2 momentin säännöksen soveltaminen (poliisin oikeus olla paljastamatta valeostajan tai peitehenkilön henkilöllisyyttä);
 - h) heinäkuussa 2005 voimaantulleen poliisilain 33 a §:n soveltaminen (tiedonhankinnan paljastumisen estäminen);
 - i) muut käytännön keinot (erillinen odotustila, vartiointi, turvatarkastukset, ns. pelkäävän todistajan huoneen käyttö tai näköyhteyden rajoittaminen muuten)
11. Kuinka usein keinoja on käytetty? *kuin todistaja on erittäin pyynnön*
12. Jos jotakin edellä luetelluista keinoista ei ole käytetty, niin mikä on ollut syynä siihen?
13. Millaisin toimenpitein todistajaa mielestänne pitäisi suojella?

1. Jonkin verran ovat lisääntyneet pyynnot kuulemisesta vastaajan läsnä olematta/ilman katsekontaktia.
2. Erittäin harvoin.
3. Ehkä yleinen vastahakoisuus tulla oikeuden eteen ilmenee pelkona. Keskustelu mediassa tuntuu joskus provosoivan vaatimaan todistajan/kuultavan suojelua.
4. Kanssavastaajaan toisen vastaajan taholta/vastaajan taholta myös läheiseen asianomistajaan.
5. Useimmiten tuntevat.
6. Perheväkivalta-jutuissa + tr. huumaussairuuden'ssa
7. Yhteydenotto tulee yleensä etukäteen käräjäsihteerille, joka kyselemällä pyrkii selvittämään uhan todellisuuden ja suojelun tarpeen. Toimenpiteistä keskustellaan puheenjohtajan kanssa.
8. Ei
9. -
10. c) ja i)
11. Muutamia kertoja vuodessa
12. Suojelun tarve on em. keinoilla tyydytetty.
13. Kirjeen 10 kohdassa luetellut keinot riittävät varsin pitkälle. Anonymiteetille ei ole juurikaan olisi ollut käyttöä.

Todistajiin kohdistuvan uhkailun laajuus ja tarve anonyymiin todisteluun

Vastaukset kyselyyn

1. Ei ole.

2-9. Jutuissani ei ole tullut esille uhkailua tai väkivaltaa.. Siten en osaa vastata kysymyksiin.

10-12. Näitä keinoja en ole joutunut käyttämään.

13. Riittävän tehokkain keinoin. Anonyymi kuuleminen voisi asianomistajan tai todistajan niin halutessa tulla laajemmin käyttöön edellyttäen, että syytetylle tarjotaan samalla riittävät mahdollisuudet puolustautua. Jos asianomistajan tai todistajan henkilö on selvitettävissä esim. pöytäkirjoista, muut turvatoimet tarjoavat vain rajoitettua suojaa todellisen vaaran tilanteessa.

Olavi Parikka